

МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИХОВАТЕЛЕМ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ГРУПОЮ

Поширення мультимедійних технологій (МТ) у навчанні, вихованні й розвитку дошкільнят з особливостями психофізичного розвитку наразі є знаковою світовою тенденцією. Актуальність цього напрямку зумовлена пріоритетним завданням освіти, що полягає у забезпеченні сталого розвитку особистості дитини, її розумових здібностей, здатності до творчого й самостійного мислення.

Інтерактивність, можливість відображення великих обсягів даних у стислому доступному форматі, позитивний вплив на активізацію пізнавальних процесів, розвитку мислення, уваги, уяви, пам'яті, мовлення та ін., інтеграція різноманітних типів мультимедійних даних та їх вплив на різні органи чуття – ці та інші характеристики зумовлюють доцільність використання МТ в навчанні, вихованні й розвитку дошкільнят з особливостями розвитку, зокрема в умовах інклюзивної освіти.

У попередніх дослідженнях нами розглянуто актуальні напрями науково-педагогічних досліджень проблем інформатизації дошкільньої освіти [6], зарубіжний досвід використання ІКТ в інклюзивній дошкільній освіті [4], можливості, проблеми та перспективи впровадження МТ в інклюзивну дошкільню освіту [2; 3], сучасний стан використання МТ вихователями вітчизняних дошкільніх навчальних закладів у роботі з дітьми в умовах інклюзивного навчання [1]. При цьому залишається актуальною проблема проектування моделі використання МТ вихователем у навчально-виховній роботі з інклюзивною групою.

У рамках дослідження нами було спроектовано відповідну модель (рис. 1). Модель складається з 5-ти блоків, що обумовлені логікою реалізації навчально-виховного процесу та його компонентами: цільовий блок, змістовий, технологічний, діагностичний та результативний.

Цільовий блок визначає мету, а саме: підвищення якості навчально-виховного процесу в інклюзивній групі, що досягається за рахунок:

- покращення сприймання дітьми навчальних відомостей (можливість унаочнення будь-яких об'єктів і явищ, полісенсорність, емоційне забарвлення);
- залучення в навчально-виховний процес кожної дитини без винятку;
- урізноманітнення способів демонстрації навчальних досягнень;
- розвитку психічних процесів (уваги, пам'яті, мислення, уяви, мовлення).

Навчально-виховний процес в дошкільній групі, зокрема інклюзивній, має спиратися на підходи й принципи, що відображені в *змістовому блоці*. А саме:

- підходи: гуманістичний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, синергетичний, системний.

- загальнодидактичні принципи, серед яких: систематичності та послідовності; доступності; наочності; активності та свідомості; міцності засвоєння знань, умінь, навичок.

Зміст навчально-виховного процесу в ДНЗ визначається державним стандартом (Базовим компонентом дошкільньої освіти). Цей стандарт реалізується відповідно до програм розвитку, навчання, виховання дітей: «Впевнений старт», «Українське дошкільля», «Дитина в дошкільні роки», «Я у світі» та інших, що рекомендовані Міністерством освіти і науки України. ДНЗ та його окремі групи обирають для роботи одну із зазначених програм. Рішення про вибір програми обговорюється та схвалюється педагогічною радою закладу.

Змістовий блок МТ, що використовуються в навчально-виховному процесі, має відповідати державному стандарту та програмі розвитку дітей, що реалізується в закладі. Це є одним із головних критеріїв відбору МТ.

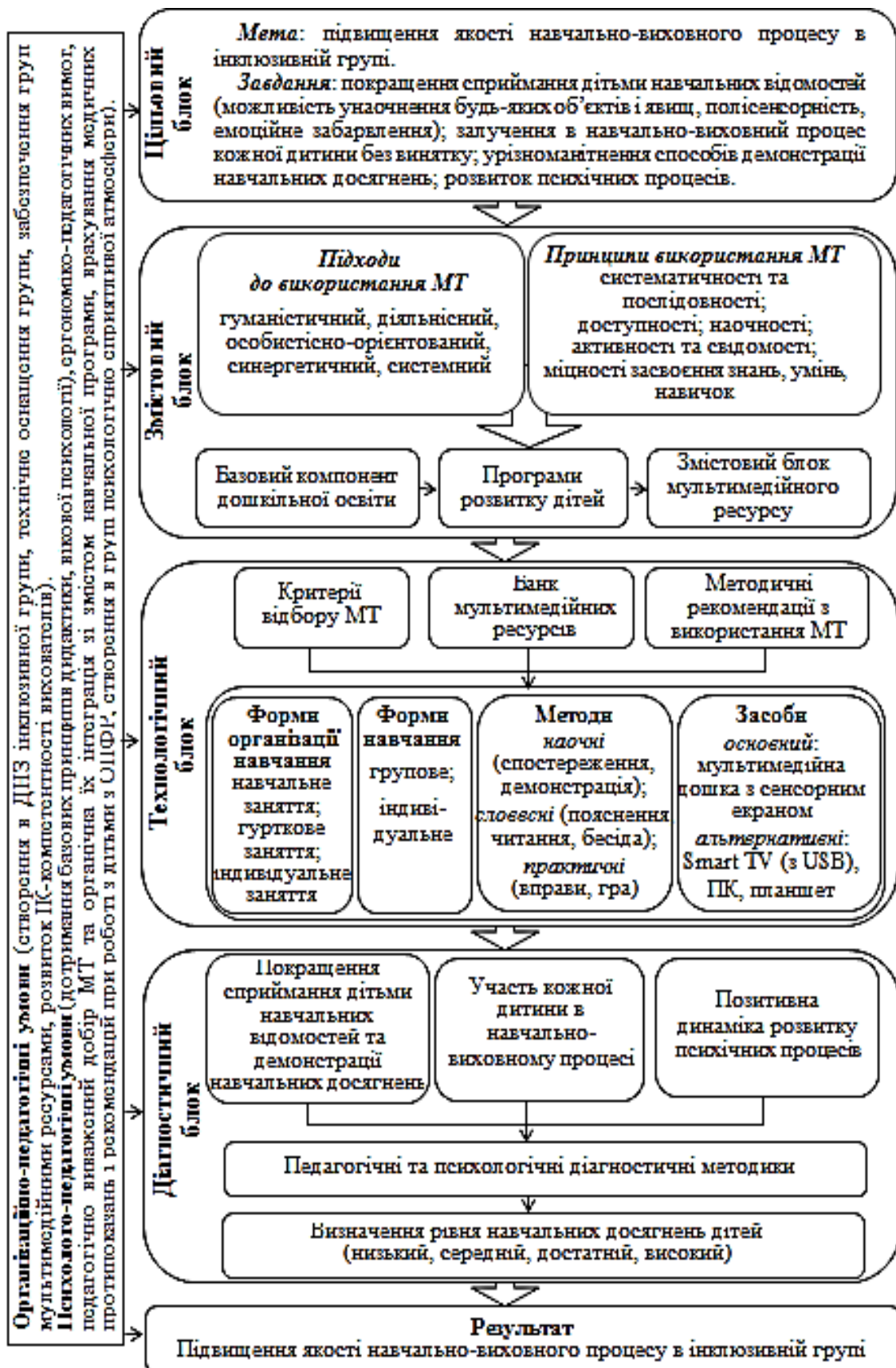

Рис. 1. Модель використання мультимедійних технологій вихователем у навчально-виховній роботі з інклюзивною групою

Технологічний блок моделі визначає особливості підготовки та реалізації навчально-виховного процесу з використанням МТ. Зокрема, відбір якісних МТ та методичний супровід їх використання. У зв'язку з цим постала необхідність у формуванні банку мультимедійних

ресурсів (БМР) для ДНЗ, що акумулював би якісні розробки, які можна рекомендувати до використання в роботі з групами, зокрема інклюзивними.

Наразі БМР складається з трьох частин: мультимедійні презентації, електронні ігрові ресурси, мультиплікаційні фільми, кожна з яких містить опис ресурсів за такими аспектами:

- напрям роботи (зазначається, на який напрям (лінію) розвитку, відповідно до державної програми, спрямовано ресурс: фізичний, соціально-моральний, емоційно-ціннісний, пізнавальний, мовленнєвий, художньо-естетичний, креативний);

- назва розробки (зазначається назва презентації, гри або мультфільму; імена авторів, розробників; назва проекту, в рамках якого створено ресурс, і т.д.);

- навчальні цілі (зазначаються навчальні цілі й завдання, відповідно до яких дошкільник має опанувати конкретні розділи Базового компоненту дошкільної освіти);

- технічні умови використання (зазначається посилання на файл інсталяції ресурсу або веб-доступу до нього; цифрові засоби, рекомендовані для роботи з ресурсом; операційна система, на базі якої можна відтворити ресурс; додаткові технічні умови (у разі наявності).

Наразі банк містить вже понад 70 ресурсів (мультимедійних презентацій – 32, електронних ігрових ресурсів – 38, мультфільмів – 13), і робота з його наповнення продовжується.

Повертаючись до технологічного блоку моделі зазначимо, що він також відображає особливості організації навчально-виховної діяльності в інклюзивній групі з використанням МТ, що реалізується за допомогою відповідних форм, методів і засобів.

Основними формами організації навчання є навчальне заняття (обов'язкове для всіх), гурткове заняття (за бажанням батьків), індивідуальне заняття (за необхідністю).

Відповідно до наказу МОН 2015 року, допустиме навантаження для дітей 5-6 років складає: 15 навчальних занять, 5 гурткових занять на тиждень (8 астрономічних годин). При цьому обмеження до часу використання МТ складає 10 хвилин за одне заняття.

Рекомендованими формами навчання є групова та індивідуальна.

Рекомендовані методи: наочні (спостереження, демонстрація), словесні (пояснення, читання, бесіда); практичні (вправи, гра).

При цьому мультимедійні презентації доцільно застосовувати при вивченні нових понять, або їх закріпленні; електронні ігрові ресурси – при закріпленні знань, відпрацюванні навичок; мультиплікаційні фільми – для пояснення і формування складних комплексних понять (морально-етичних цінностей, норм соціальної взаємодії та ін).

Відповідно до останніх медичних досліджень, проведених вітчизняними дослідниками [5], припустиме використання монітору (мультимедійної дошки, монітору комп'ютера, плазмового телевізора чи ін.) в роботі з дітьми віком 5-6 років. Тому основним *засобом*, який ми рекомендуємо до використання, є мультимедійна дошка з сенсорним екраном. У якості альтернативи може використовуватися телеекран (з USB-доступом) або ПК.

Діагностичний блок моделі має на меті визначити, на скільки змінився рівень навчальних досягнень дітей у результаті реалізації моделі. Головними показниками при цьому визначено наступні:

- покращення сприймання дітьми навчальних відомостей та демонстрації навчальних досягнень (за рахунок полісенсорності МТ, можливості впливу на різні органи чуття дитини);

- залучення кожної дитини в навчально-виховний процес, незалежно від особливостей розвитку та функціональних обмежень (за рахунок створення психологічно сприятливої атмосфери, надання можливості дитині продемонструвати досягнення у зручний спосіб);

- позитивна динаміка розвитку психічних процесів (головним чином, уваги, пам'яті, мислення, мовлення).

Для визначення рівня досягнень дитини за кожним з цих показників доцільно застосовувати відповідні педагогічні та психологічні діагностичні методики.

Важливим елементом моделі є організаційно-педагогічні та психолого-педагогічні умови, реалізація яких головним чином визначає успішність реалізації самої моделі.

Серед *організаційно-педагогічних умов* виокремлюємо наступні:

- створення в ДНЗ інклюзивної групи;
- технічне оснащення групи;
- забезпечення якісними мультимедійними ресурсами;
- розвиток ІК-компетентності вихователів.

Серед *психолого-педагогічних умов* виокремлюємо такі:

- дотримання базових принципів дидактики;
- дотримання принципів вікової психології;
- дотримання ергономіко-педагогічних вимог;

- педагогічно виважений добір МТ та органічна їх інтеграція зі змістом навчальної програми;

- врахування медичних протипоказань і рекомендацій при роботі з дітьми з ОПФР (наприклад, дітьми з вадами зору);

- створення в групі психологічно сприятливої атмосфери.

Результативний блок є останнім елементом моделі та полягає в підвищенні якості навчально-виховного процесу в інклюзивній групі.

Таким чином, впровадження мультимедійних технологій дозволяє значно розширити й урізноманітнити методику роботи з дітьми дошкільного віку. Запровадження авторської моделі використання МТ дозволить підвищити якість навчально-виховного процесу в інклюзивній групі за рахунок покращення сприймання дітьми навчальних відомостей, залучення в навчально-виховний процес кожної дитини без винятку, урізноманітнення способів демонстрації навчальних досягнень, розвитку психічних процесів вихованців.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на експериментальне підтвердження ефективності реалізації авторської моделі.

Список використаних джерел

1. Матюх Ж.В. Використання мультимедійних технологій вихователями вітчизняних дошкільних навчальних закладів у роботі з дітьми в умовах інклюзивного навчання (результати опитування) // Інформаційні технології і засоби навчання. – № 7 (57). – 2017. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/83>

2. Матюх Ж.В. Можливості використання ІКТ в інклюзивному дошкільному навчальному закладі [Електронний ресурс] / Матюх Ж.В. // Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2014» / за заг. ред. проф. Бикова В.Ю. та Спіріна О.М. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – С. 51-52. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9155/>

3. Матюх Ж.В. Проблеми та перспективи впровадження мультимедійних технологій в інклюзивну дошкільну освіту / Матюх Ж.В. // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2016. – Вип. 88. – Ч. 1. – 2016. – С. 65-69

4. Носенко Ю.Г. Зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній дошкільній освіті / Носенко Ю.Г., Матюх Ж.В. // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журнал. – № 4 (84). – 2015. – С. 95-102.

5. Полька Н. С. Оновлення гігієнічних вимог до використання в навчальних закладах сучасних засобів інформаційних технологій / Н. С. Полька, А. Г. Платонова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2015. – № 4. – С. 3-5. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2015_4_2

6. Nosenko Yu. Urgent directions in scientific research of informatization of preschool education in Ukraine / Yu. Nosenko, V. Bogdan, Zh. Matyukh // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – IV (39), Issue 79. – Budapest, 2016. – P. 52-55.